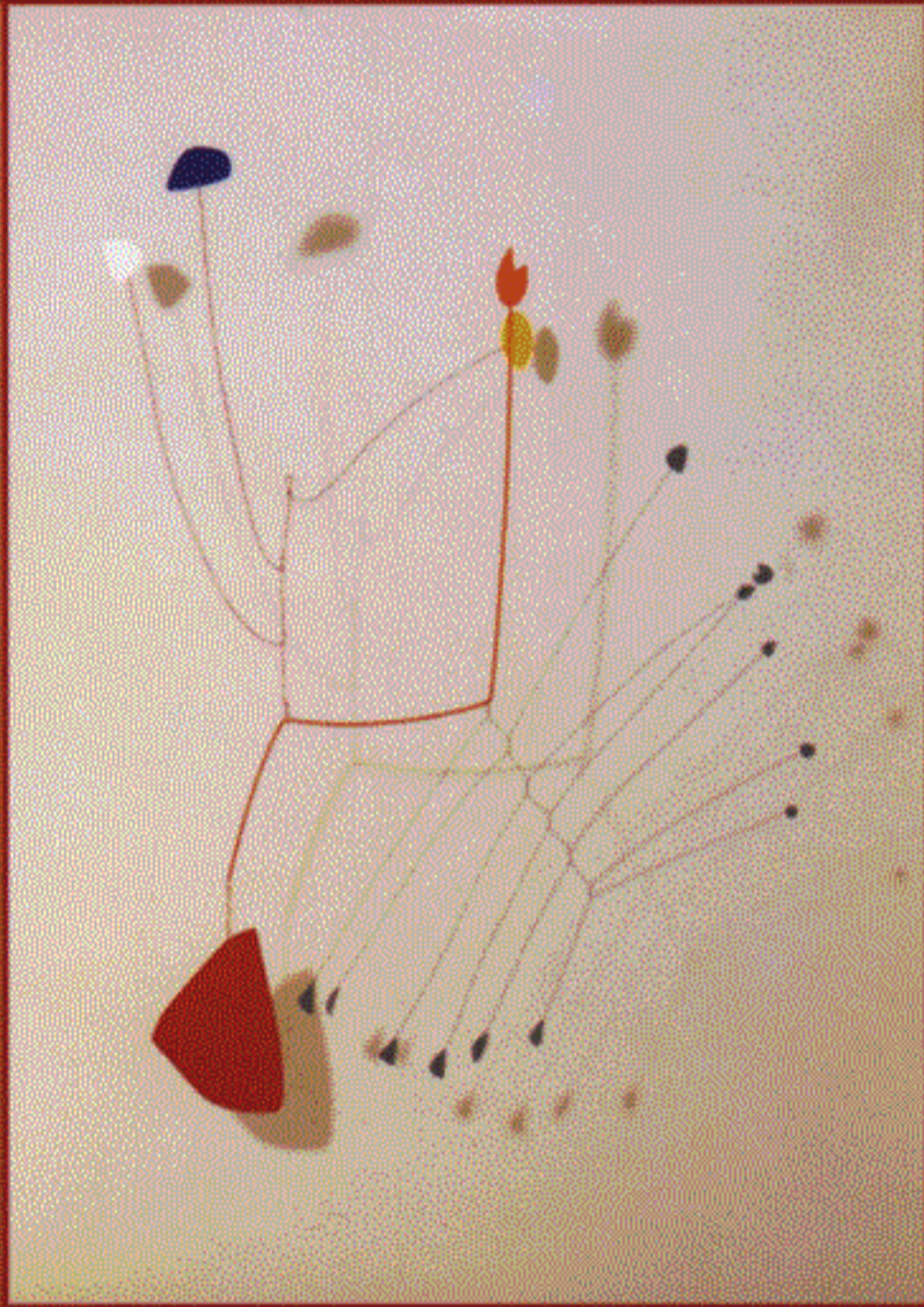

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ

ΚΟΜΒΟΙ

στη συζήτηση για το έθνος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προεισοδιώδης αφήγηση	19
Κόμβοι μιας συζήτησης	29
1. Για την υπόθεση εργασίας	29
2. Ένα πλαστό δίλημμα;	30
3. «Παλιρροιακό κύμα»;	32
4. Ενδημούν «δύο οπτικές της ιστορίας»;	34
5. Επίκληση της «κατοπινής εμπειρίας»;	35
6. Hegel και «δυτικοευρωπαϊκός κανόνας εξέλιξης της ιστορίας» ...	36
7. «Ιστορικά» και «μη ιστορικά έθνη»;	37
8. Ιρλανδοί και 1848	38
9. Περί «ρομαντισμού»	39
10. «Ιστορικισμού» εμβέλεια	39
11. Ο Anderson ως <i>ex machina deus</i> ;	43
12. «Αναδιαπραγμάτευση της έννοιας της ιδεολογίας»;	45
13. Για την «τεράστια απόκλιση»	47
14. Ο Kautsky ως «ανιαρός» μαθητής του Marx	48
15. Πώς σκέφτεται ένας ιστορικός;	51
16. Δεύτερη Διεθνής: σε τι συνίσταται η «αμηχανία» της;	53
17. Για τον «τελικό σκοπό»	54
18. Luxemburg vs Λένιν και Λένιν vs Luxemburg;	54
19. Η κόκκινη Ρόζα από το Zamočš	55
20. Ο Λένιν «σχεπτόταν την επανάσταση κατά στάδια»;	56
21. «Κοινότητες χαρακτήρα»;	58
21.1. Με ποιον «συνομιλούσε»;	65
22. Ο «μεταπτυχιακός» του Λένιν	66
23. Ο μαρξισμός «μεταφράζει» τον εθνικισμό;	69

24.	Ένα «σύστημα σαν τις μπάμπουσκες»;	73
25.	ΚΚΕ και Ν. Σβορώνος	75
26.	Ένσταση επί προσωπικού	82
27.	Μια παρενέργεια	86
	27.1. Μάχαιραν έδωσες;	87
	27.2. Απόπειρα «επανάγνωσης»	90
28.	Συμβουλευόντας με τον τρόπο του Gramsci	94
	28.1. Apparato critico	98
29.	«Υπό την επιρροή» του Thompson;	98
	29.1. Τι θα 'λεγε ο Thompson για την ανάδειξη του «ρόλου του παρόντος στην οργάνωση του παρελθόντος»;	104
	29.2. «Εκμοντερνισμός» και «new ethnicities»	105
	29.3. «At the end of social evolution»	105
30.	Πουλαντζάς: τα όρια της «μαθητείας» στον Althusser	106
31.	Πώς ο «λαός αυτοπαράγεται αενάως»;	116
32.	Προς τι ο νεολογισμός «ethnicity»;	124
33.	Αλλαγή «παραδείγματος»;	131
34.	Η «γενεαλογία της κριτικής στον εθνικισμό»	139
35.	Η «σημαντικότερη συμβολή στη θεωρία του έθνους»;	148
36.	Η «επινόηση της παράδοσης» συνιστά «κριτική στη συντηρητική επανάσταση»;	166
	36.1. «Création sociale-historique permanente»	179
37.	«Έτεροκαθορισμένες κοινότητες»: μονοπωλιακό πεδίο ανάλυσης της «μετα-αποικιακής προσέγγισης»;	180
38.	Πώς και γιατί «πρέπει να σκεφτόμαστε τον εαυτό μας πέραν του έθνους»;	192
39.	«Νέος κοσμοπολιτισμός»;	204
40.	Το «αντι-έθνος» ως «ουτοπία της παγκοσμιοποίησης»;	212
41.	«Κοινότητες οικειότητας» ή «φυλές»;	224
42.	Γιατί τώρα αντιμετωπίζεται η «συνάντηση με τον εκμοντερνισμό»;	240
	42.1. Ποιος «καταλείπει την άνω Ιερουσαλήμ»;	245
43.	«Επιλέγοντας»	248
44.	«Σημειώνοντας»	251
45.	Αυτοάμυνα ή αντεπίθεση;	252
46.	Ανάγκη αποσαφήνισης	252

47.	«Γενεαλογώντας»	253
	47.1. Les echos de Foucault	254
48.	«Αμφίδρομη» κίνηση;	254
49.	Το «habitus» του γενεαλόγου	254
	49.1. Εξορκισμός του «θετικισμού»;	255
	49.2. Το «έθνος στην κριτική θεωρία»;	255
	49.3. «Από την πατρίδα» του Kant	258
50.	Αναστοχαζόμενοι εαυτούς και αλλήλους	258
51.	Εντεύθεν της «πρακτικής» αριθμητικής;	259
52.	Ο πειρασμός της αυτοβιογραφίας	260
53.	Οντολογία ή Γνωσιοθεωρία;	260
54.	Μαζί και χώρια;	261
	54.1. Ο Λουδοβίκος των κατωγίων του Cambridge	261
55.	Με ή χωρίς τη φιλοσοφία;	263
	55.1. Για την έννοια των «εννοιών»	263
	55.2. Και όμως!	264
56.	Ξανά για το «παρόν» των ιστορικών	265
57.	Προς ακριβέστερη κατονομασία του εγχειρήματος;	266
58.	Η σημασία ως χρήση της «νεωτερικότητας»	266
59.	Ανήκει στον Marx η μεταφορά της «παλίρροιας»;	268
60.	Υπάρχει στο δοκίμιο η «έννοια» της «μετανεωτερικής κοινωνίας»;.....	270
61.	Εκείθεν της «βιομηχανικής κοινωνίας»;	271
	61.1. Μια «έννοια με περιγραφικό χαρακτήρα»;	272
62.	«Εμμενής» στη σκέψη του Marx η «ουτοπία»;	273
	62.1. «Δίδυμο αδελφάκι» και παρ' ημίν;	273
	62.2. Μια θέση στους «αναρχικούς σοσιαλιστές»;	275
	62.3. Πρακτική «περιφρόνησης»;	275
	62.4. Εκτός και ο Βενιαμίν	276
63.	«Ουδετεροεθνής» ενασχόληση;	276
64.	Από τη σκοπιά της «ετεροτοπίας»;	277
	64.1. Και η Αριστερά του καιρού μας;	278
	64.2. Προς τον «Διαφωτισμό» κάθε εποχής	280
65.	Στο «εθνικό» Πανεπιστήμιο;	284
66.	Ο «αντιρρητικός» λόγος ως δοκιμασία	284
67.	Για το είδος της γραφής	284

68.	Η εξουσία του «πομπού»;	286
69.	Οι όροι «δημοσιότητα»	287
70.	Απούσα η «καθημερινότητα»;	287
71.	Μία ή δύο έννοιες «εθνικισμού» στον συγγραφέα;	289
72.	Περί «ιδεολογίας»	290
	72.1. Έκαναν φτερά τα «ιδεολογήματα»;	292
	72.2. Για το «imagining»;	296
	72.3. Ως προς το «συνανήκειν»	296
	72.4. Και για να μην ξεχνιόμαστε... ..	297
73.	Ιδού η «έννοια» του κράτους;	297
	73.1. Γλωσσικός vs εθνικός χάρτης;	301
	73.2. Το «έθνος» ως «λαός»	303
	73.3. «La nation est le corps des Citoyens»;	305
	73.4. Lumières! Une héritage pour demain	306
74.	Ο περί «δημοκρατίας» λόγος	306
75.	«Κείμενο» χωρίς «συγκείμενο»;	308
	75.1. «Πλούσιο ρεπερτόριο» καταπίεσης;	309
76.	Και κάποιος Ινδός στην παρέα μας;	309
	76.1. Ένα ακόμη «έθνος χωρίς ιστορία»;	310
	76.2. Mea culpa?	311
	76.3. Διαγωνισμός πνεύματος «συμπαθείας»;	313
77.	Τα έθνη μεταναστεύουν ξανά;	316
	77.1. Δείγματα «εγκατάστασης στο ταξίδι»	317
78.	Λόγος και αντίλογος για τον «ρατσισμό»;	318
79.	«αλλά και οι ΗΠΑ»;	320
	79.1. Η διελκυστίνδα «κοινωνικού αποκλεισμού» και εθνικών μειονοτήτων	321
80.	Ιδιότητες της «ιδιότητας του πολίτη»	321
	80.1. Και με το σχολείο;	321
	80.2. Πριν και μετά το σχολείο η οικογένεια;	322
	80.3. Studia nationalitatis	322
	80.4. De viris illustribus	323
81.	Παρενθήκη	323
82.	Σχετικισμού πάθος	323
83.	Η «καλύτερη εικονογράφηση»;	325
84.	«Manières de vivre» χωρίς «savoir vivre»;	325

85.	Πολιτισμών «πολιτική κυριαρχία»;	326
86.	«Αλλαγή παραδείγματος» χωρίς μαγιόξυλο;	328
87.	Ως προς το «τέλος της μοντερνικότητας»;	330
88.	Alteritas με τον Walter	330
89.	«Μαρξιστική παράδοση» ή «μαρξισμοί»;	330
90.	Προς τον «ψηφιακό καπιταλισμό»;	331
91.	«Κοινότητες ριζώματος» και «τέλος της εργασίας»;	334
	91.1. Στα δίκτυα των δικτύων;	335
92.	Το άπαξ λεγόμενο «κοινωνικό φύλο»	336
93.	«Έθνος» και «Πολιτιστική οικολογία»	337
	93.1. Τι παραδίδεται ως «παράδοση»;	337
94.	Οι «διανοούμενοι» ως «εθνικιστές» δύο σημασιών	339
95.	Τι «συνέβη» στην Ιαπωνία;	339
	95.1. Τι «συνέβη» στην Κίνα;	340
	95.2. Στους κόλπους και στα περίξ της Ρωσίας	340
	95.3. Στην ανατολική άκρη των συνόρων μας;	341
	95.4. Έναν περίπου αιώνα μετά τον Mariàtegui;	341
	95.5. Δηλαδή το σχέδιο Ανάν;	343
	95.6. Επιλειπόμενα	343
96.	«Finis mundi»;	343
97.	Για το αραβικό έθνος	345
	97.1. Το «κράτος να σκεφτεί τι μπορεί να κάνει καλύτερα»;	346
	97.2. Για το «εθνικό φαντασιακό» εντός και εκτός των ΗΠΑ	347
	97.3. Σκιτσογραφία ή σχιζοπραξία;	347
98.	Οι νέοι «Σκύθες»	348
99.	Παραλειπόμενα	348
100.	«Υποψήφιοι προς αφομοίωση πολίτες»;	349
101.	Εγχαράσσοντας «χαρακτήρες»;	349
	101.1. «Μορφή έθνος» χωρίς «μορφή ζωής»;	351
	101.2. Η προσφυγή στη «Γνωσιοανθρωπολογία»	352
102.	Έγχρωμος με το στίγμα της αρρώστιας;	352
	102.1. Ο αριστερός μετανάστης;	352
103.	Το μετέωρο βήμα προς τους άστεγους	353
	103.1. Αν ήμουν Σκωτσέζος;	353
104.	Τρίπτυχο καρκινικής ανάγνωσης;	354
	104.1. Το «έθνος του κόσμου»;	335

105.	Τα έθνη αλληλο«μεταφράζονται»;	356
105.1.	Ποια ιστοριογραφία «απαιτεί η παγκοσμιοποιημένη εποχή»;	357
105.2.	Ατζέντηδες της «ερευνητικής ατζέντας»;	358
106.	Σημεία προς αποσαφήνιση	359
107.	Από την επιφυλλίδα στο βιβλίο	359
108.	Κατασκευάζοντας την «κατασκευή»	360
109.	Η «κατασκευή» ως «προθετικότητα του λόγου»	361
109.1.	Από τις έννοιες στο «σύστημα»;	362
110.	Για τη «νέα τάξη πραγμάτων»	363
110.1.	Η εθνότητα ως «μειονότητα»	364
110.2.	«Παλαιοί» και «νέοι Αθίγγανοι»	364
110.3.	Προς το «εθνικό κέντρο»	365
110.4.	Δύο «έθνη» σε ένα;	365
110.5.	Δύο πρώην σε ένα «εθνικό κράτος»;	365
111.	Ξανά για τον «παροντισμό»	366
111.1.	«Έθνος» υπό διωγμό;	367
112.	«Risorgimento» υπό «μετατόπιση»;	367
113.	Για τη «γενεαλογία της κριτικής στον ολοκληρωτισμό»	367
114.	Τι έλειπε από την «πολιτική και ιδεολογική παράδοση της χώρας»;	368
115.	Το έθνος ως «αυτό που συνέβη»	368
115.1.	Για μια «ποιητική» των «ανθρωπίνων δικαιωμάτων»	369
116.	«Της ζωής μου ροκανίδια»;	370
116.1.	Πέραν του ακρωτηριασμένου λόγου;	371
117.	«Ευέλικτη έννοια»;	372
118.	Αλληλοπεριχώρηση;	373
119.	Ο κύκλος των «στερεοτύπων».	373
120.	Πώς μπορεί να νοηθεί το «έθνος» στο πλαίσιο μιας «πολιτικής αγοραφοβίας»;	374
120.1.	Στο εσωτερικό του εθνικού κράτους	374
121.	Από την «ουσία» στη «σχέση»;	375
122.	Για τον ομφάλιο λώρο	377
122.1.	Εκποδών η «εθνογένεση»;	377
122.2.	Ποιες είναι οι «μείζονες θεωρίες για το έθνος και τον εθνικισμό»;	378

122.3.	Επιστροφή στο Λύκειο	379
122.4.	Και δυο τρεις ερωταποκρίσεις	380
122.5.	«Μια και αρχίσαμε να τα συζητάμε στην Ελλάδα»... ..	380
123.	Μορφές «ιστορίας των ιδεών»	382
124.	Επιστρέφοντας στον τρόπο της παρούσας γραφής	384
124.1.	«Public revelance» ή «reverence» του φιλοσοφικού λόγου;	384
124.2.	Για τα σχολιανά της σχόλης	386
124.3.	Κειμενικός αναστοχασμός;	386
124.4.	«Επικέντρωσέ» μας	386
125.	Για τους «Wirklichkeits-Philosophaster»	386
125.1.	Ηροδότου κλέη ή κλάμα;	387
125.2.	Η γερμανομάθεια ως διακινδύνευση	388
126.	Ξανά με τον Λουδοβίκο	388
126.1.	Γατόπαρδου παθήματα	389
126.2.	Σειρά «εκτεχνολογήσεων» του δοκιμιακού λόγου	390
127.	Είχε δίκαιο ο Adorno;	393
127.1.	Και ουδέν έχω να προσθέσω	393
127.2.	Εθισμός ή αποτοξίνωση;	394
127.3.	«Σχολιαστής», «σχολαστικός» ή «σχολαστής»;	394
128.	Οι «δημόσιες συζητήσεις για το έθνος είναι έντονες»;	395
128.1.	Ποιον απαλλάσσει η «ποιητική της ιστορίας»;	396
128.2.	Προσδοκίες βιβλιοπαρουσιάστων/στριών	397
129.	Άσκηση	398
129.1.	Ένδειξη «δυσλεξίας»;	398
130.	Άσκηση δεύτερη	398
131.	Άσκηση τρίτη	398
132.	Άσκηση τέταρτη	398
132.1.	Ευρετής νεολογισμού;	398
132.2.	Για την κατοχύρωση της ευρεσιτεχνίας	400
132.3.	Οφειλέτες και αστυνόμοι;	400
132.4.	Σκηνογράφοι της εξουσίας	400
132.5.	«Proudhonisiertes Stirnerianismus»?	401
132.6.	Πώς πληρούνται τα «αστικά κενά»;	401
132.7.	Τι συλλέγει το «Osservatorionomade»	402
132.8.	Με αναμμένη μηχανή... ..	404

132.9. «Quare silete juristae in munere vestro?»	404
132.10. Ανοιχτοί λογαριασμοί	404
133. Άσκηση πέμπτη	405
Συμπεράσματα ή Μια ερευνητική πρόταση προς επαλήθευση	407
Πηγές	413
Βιβλιογραφία	429
Ευρετήριο	447
Resumé: Des noeuds de la discussion sur la «nation»	473

Προφανώς και στο ζήτημα του «έθνους», ίσως σ' αυτό περισσότερο, προέχει η ανάγκη προκαταρκτικής αποσαφήνισης των εννοιολογικών εργαλείων για την κατανόησή του. Η διασταύρωση επίσης ιστορικότητας και κανονιστικότητας, χωρίς αναγκαίο βέβαια τίμημα τον σχετικισμό των προσπελάσεων της ιστορίας και των ιδεών γι' αυτήν, αποτρέπει την εισβολή του φολκλορισμού των μεθοδεύσεων του «πολιτικώς ορθού» που κυκλοφορεί κατά τα τελευταία χρόνια ως «απορρυθμιστική» πρακτική στη διεξαγωγή της έρευνας. Όπως υποδεικνύεται στο παρόν βιβλίο, οι διεργασίες ανάδυσης και στερέωσης του εθνικού κράτους συναπαρτίζουν αυτοτελές γνωστικό αντικείμενο που δεν θα μπορούσε να συρρικνωθεί στο «παροντικό» πεδίο παρατήρησης των ανθρωπολόγων, ενώ στην οπτική υποψιασμένων ιστορικών μπορεί να αποτελέσει πραγματικότητα γνώσιμη και κατανοήσιμη. Η προτεινόμενη στους «κόμβους» της σημερινής συζήτησης ερμηνευτική δυάδα: «εθνότητα» - «εθνικό κράτος», στο βαθμό βέβαια που εμπλουτίζει διαρκώς την ιστορική της τεκμηρίωση, εκπέμπει τη βεβαιότητα ότι μπορεί να καταστήσει ταυτόχρονα «ανεργές» τις δύο αντιτιθέμενες, κατά τις τελευταίες δεκαετίες, θεωρίες για το «έθνος» («γενεαλογική», «κατασκευαστική»), με τον διπλά νοηματοδοτούμενο αυτόν όρο να συνεχίζει την έμμεση σταδιοδρομία του στην εννοιολόγηση τόσο της «εθνότητας» όσο και του «εθνικού κράτους».

ISBN 960-442-488-2

9 789604 424887